

ВИСНОВОК

експертної комісії за результатами акредитаційної експертизи щодо акредитації освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії» у Сумському національному аграрному університеті

Керуючись Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», постановою Кабінету Міністрів України від 09 серпня 2001 року № 978 «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів» (зі змінами), постановою Кабінету Міністрів України від 03 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти», наказом Міністерства освіти і науки України від 24 грудня 2003 року № 847 «Ліцензійні умови надання освітніх послуг сфері вищої освіти» (зі змінами), наказом Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України від 13.06.2012 р. № 689 «Про затвердження Державних вимог до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу» та наказу МОН України № 950-А від 06.06.2017 р. експертна комісія у складі:

голова експертної комісії:

Дейнека Олександр Георгійович – завідувач кафедри менеджменту і адміністрування Українського державного університету залізничного транспорту, доктор економічних наук, професор;

член експертної комісії:

Храпкіна Валентина Валентинівна - проректор з науково-педагогічної роботи Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» у формі товариства з обмеженою відповідальністю, доктор економічних наук, професор;

у період з 15.06.2017 р. по 17.06.2017 р. розглянула подану Сумським національним аграрним університетом акредитаційну справу та провела безпосередньо на місці перевірку діяльності щодо підготовки фахівців галузі знань 1801 «Специфічні категорії» спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування».

Під час акредитаційної експертизи було перевірено первинні документи і фактичні дані, які підтверджують загальні відомості про Сумський національний аграрний університет, зміст підготовки, кадрове, матеріально-технічне, навчально-методичне, наукове і інформаційне забезпечення щодо підготовки фахівців за освітньою програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» (спеціальність 073 «Менеджмент») галузі знань 1801 «Специфічні категорії» (галузь знань 07 «Управління та адміністрування»).

У результаті проведеної акредитаційної експертизи комісія встановила наступне:

Голова експертної комісії:

 О.Г. Дейнека

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ І СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Сумський національний аграрний університет – вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації у галузі сільського господарства, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром у сфері своєї діяльності та має відповідний рівень кадрового й матеріального забезпечення. Університет засновано на державній формі власності та підпорядковано Міністерству освіти і науки України.

Сумський національний аграрний університет було відкрито в квітні 1977 року як філію Харківського сільськогосподарського інституту імені В.В.Докучаєва. У 1990 році філія реформована в інститут. У 1997 році рішенням Державної акредитаційної комісії інститут отримав статус університету. Сумський державний аграрний університет створений відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 15 липня 1997 р. № 744 на базі Сумського державного сільськогосподарського інституту.

Указом Президента України від 07.08.2001 № 591 університету надано статус національного. Відповідно до рішення Державної акредитаційної комісії від 27.11.2007 № 68 університет акредитовано за статусом IV (четвертого) рівня і видано сертифікат РД – IV №193846 від 11.12.2007 р.

Місцезнаходження Сумського національного аграрного університету: 40021, м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 160 тел. (0542) 78-74-76, факс (0542) 78-74-78, admin@sau.sumy.ua; Web-сайт: www.sau.sumy.ua.

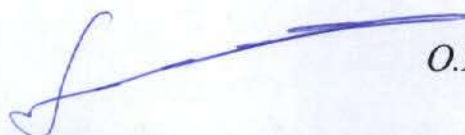
Підготовка фахівців в Сумському національному аграрному університеті здійснюється 24 спеціальностями за першим, другим та третім рівнями вищої освіти за денною та заочною формами навчання. Всі напрями підготовки мають відповідну ліцензію та акредитовані за відповідними рівнями.

В університеті діє аспірантура, яка здійснює підготовку докторів філософії за такими спеціальностями: 073 – Менеджмент та 072 – Фінанси, банківська справа та страхування.

Навчальний та науково-дослідний процеси в університеті забезпечують 51 кафедра, на яких працюють 53 докторів наук і 48 професорів, 267 кандидатів наук і 194 доценти. У колективі працюють: 1 академік Академії наук, 4 члени-кореспонденти інженерної АНУ, член-кореспондент УААН, 3 заслужені працівники народної освіти, 6 відмінників освіти України, заслужений працівник науки і техніки, заслужений юрист України, заслужений економіст України, лауреат державної премії, інші висококваліфіковані викладачі.

З 2005 року університет очолює доктор сільськогосподарських наук, професор, академік Національної академії аграрних наук України Ладика Володимир Іванович. Освіта вища, у 1984 році закінчив Сумський філіал

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

Харківського сільськогосподарського університету ім. В.В. Докучаєва за спеціальністю «Зоотехнія» (диплом ІВ-1 № 214614 від 23.03.1984 р.). У 1990 році захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю 06.02.01 – розведення, селекція і відтворення сільськогосподарських тварин (диплом СХ № 012872). Доцент кафедри технології виробництва молока і яловичини (диплом ДЦ № 003038). У 2000 році захистив докторську дисертацію за спеціальністю 06.02.01 – розведення та селекція тварин (диплом ДД № 001344). У 2009 році Ладика В.І. - професор кафедри спеціальної зоотехнії (диплом ПР №002351). У 2002 році Українська академія аграрних наук обрала Ладика В.І. членом-кореспондентом зі спеціальності 06.02.01 – розведення, селекція і відтворення тварин. У 2010 році Ладика В.І. – академік Національної академії аграрних наук України (диплом А №0121).

Одним з напрямів діяльності університету є підготовка висококваліфікованих фахівців зі спеціальності «Бізнес-адміністрування». Підготовку фахівців було ліцензовано у 2015 році (Протокол №117 від 30.06.2015 року, Наказ МОН №1709-л від 28.07.2015 року. Ліцензований обсяг підготовки 30 осіб денної форми навчання.

Випускаючою зі спеціальності «Бізнес-адміністрування» другого рівня вищої освіти є кафедра менеджменту ЗЕД та євроінтеграції.

Крім зазначеної кафедри, навчальний процес з підготовки фахівців забезпечують кафедра економіки; кібернетики та інформатики; бухгалтерського обліку; статистики, АГД та маркетингу; менеджменту в галузях АПК; економічного контролю та аудиту; фінансів; логістики та виробничого менеджменту; адміністративного та інформаційного права.

Відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти, затвердженого постановою КМУ від 30.12.2015 р. № 1187, установчі документи, а саме: статут університету, витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, ліцензія та сертифікати про акредитацію розміщені на офіційному веб-сайті університету і підтримуються в актуальному стані. Достовірність інформації, поданої до Міністерства освіти і науки України Сумським національним аграрним університетом разом із заявою про акредитацію була перевірена на підставі оригіналів відповідних документів:

- Статут погоджено конференцією трудового колективу університету від 30.03.2015 року Протокол № 2, затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України 27.04.2015 року № 470 та зареєстрований 06.05.2015 року (реєстраційний № 116321050047000893);

- Свідоцтво про державну реєстрацію (серія АОО №111927 від 26.10.2001 року). Ідентифікаційний код №04718013;

- Довідка з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, видана Головним управлінням статистики у Сумській області №04.02-08-2478 від 06.03.2015 року;

- Довідка про внесення навчального закладу до Державного реєстру вищих навчальних закладів України №19-Д-428 від 27.01.2009 року;

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

- Ліцензія Міністерства освіти і науки України (серія АЕ № 636493 від 19.06.2015 року);

- Акт узгодження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за ступенями (освітньо-кваліфікаційними рівнями) молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра та ліцензованого обсягу Сумського національного аграрного університету, затверджений Міністерством освіти і науки України 11.12.2015 року.

Загальна характеристика Сумського національного аграрного університету наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

Загальна характеристика Сумського національного аграрного університету

№ з/п	Показники діяльності	Кількісні параметри	
		Денна (очна) форма навчання	Заочна форма навчання
1	Ліцензований обсяг вищого навчального закладу (осіб)		
	у т.ч. за освітньо-кваліфікаційними рівнями:		
	- бакалавр (осіб)	2430	2645
	- спеціаліст (осіб)	1315	2730
	- магістр (осіб)	1127	392
2	Кількість студентів, курсантів, слухачів разом:	7198	
	у т.ч. за формами навчання:		
	- денна (осіб)	4084	-
	- вечірня (осіб)	-	-
	- заочна (осіб)	-	3114
	та у відокремлених структурних підрозділах	2843	661
3	Кількість навчальних груп (одиниць)	152	119
4	Кількість напрямів підготовки та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців, (одиниць):	21	14
	у т.ч. за освітньо-кваліфікаційними рівнями:	-	-
	- бакалавр (одиниць)	24	21
	- спеціаліста (одиниць)	18	17
	- магістра (одиниць)	19	14
5	Кількість кафедр (циклових (предметних) комісій), (одиниць):	51	
	з них випускних (одиниць):	46	
6	Кількість факультетів (відділень), одиниць:	8	
7	Загальні навчальні площі, будівель (кв. м) з них:	243185	
	- власні (кв. м)	243185	
	- орендовані (кв. м)	-	
8	Навчальні площі, які здаються навчальним закладом в оренду (кв. м)	353,7	
9	Інше. Загальна кількість відокремлених структурних підрозділів (ВСП)	6	

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

Висновок: Надана Сумським національним аграрним університетом інформація до Міністерства освіти і науки України є достовірною. Установчі документи надані комісії в оригіналі і повністю відповідають матеріалам справи та підтверджують правові підстави для здійснення освітньої діяльності університетом відповідно з ліцензійним обсягом.

2. ФОРМУВАННЯ КОНТИНГЕНТУ СТУДЕНТІВ

Формування контингенту студентів за освітньою програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії», здійснюється у відповідності до правил прийому до Сумського національного аграрного університету.

Згідно з ліцензією Міністерства освіти і науки України (серія АЕ № 636493 від 19.06.2015 року) ліцензований обсяг прийому студентів галузі знань 1801 «Специфічні категорії» спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» за другим рівнем вищої освіти становить 30 осіб денної форми навчання.

Значна увага керівництва університету, факультетів і кафедр приділяється організації профорієнтаційної роботи. В університеті затверджено план профорієнтаційної роботи. Контингент здобувачів забезпечується за рахунок випускників першого рівня вищої освіти та освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» університету та інших ВНЗ.

Протягом останніх навчальних років контингент здобувачів вищої освіти за відповідною спеціальністю в університеті змінювався з урахуванням тенденцій демографічної ситуації в країні та стану ринку освітянських послуг.

Дані про динаміку змін контингенту студентів наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Динаміка змін контингенту студентів за спеціальністю 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» СНАУ

Назва показника	Роки		
	2015-2016	2016-2017	
	1 курс	1 курс	2 курс
Всього студентів на спеціальності	11	1	7
Кількість студентів, які вибули (всього): в т.ч.	4	1	1
- за невиконання навчального плану	3	-	1
- за грубі порушення дисципліни	-	-	-
- у зв'язку з переведенням до інших ВНЗ	-	-	-
- інші причини	1	1	-

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

Висновок: Експертна комісія констатує, що формування контингенту здобувачів вищої освіти проходить системно на підставі профорієнтаційної роботи, яка проводиться як на рівні університету, факультету, так і на рівні випускової кафедри. Організаційні, методичні та рекламно-інформаційні заходи позитивно впливають на розвиток спеціальності та забезпечення контингенту студентів. Спеціальність має певні перспективи розвитку.

3. ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Навчальний процес в університеті базується на вимогах освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ), освітньо-професійних програм (ОПП) та засобів діагностики якості вищої освіти. Структура ОКХ спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії» відображає місце фахівця в структурі галузей економіки держави і вимоги до його компетентності, інших соціально важливих якостей, систему виробничих функцій і типових завдань діяльності й умінь для їх реалізації.

Експертна комісія встановила, що в університеті наявні необхідні складові державного стандарту вищої освіти, тобто ОКХ, ОПП, засоби діагностики якості вищої освіти, навчальний план спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії», які розроблено та затверджено в установленому порядку.

Згідно з навчальним планом спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії», затвердженого рішенням Вченої ради (Протокол № 45 від 06.05.2015 року) передбачено викладання двох блоків навчальних дисциплін – нормативних і вибіркових. Нормативна частина циклу навчального плану містять 48 кредитів (1440 академічних годин), що становить 53,3 % від загального обсягу, а варіативна частина – 24 кредити (720 академічних годин), що становить 26,7 % від загального обсягу. На практичну підготовку відведено 48 кредитів (1440 академічних годин).

У навчальному плані належним чином відображено графік навчального процесу, розподіл годин роботи із викладачами, самостійні та індивідуальні заняття, державна атестація. Робочі навчальні програми розглянуто та затверджено в установленому порядку.

Студенти, що отримують освіту за спеціальністю 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії» мають можливість користування засобами обчислювальної техніки та отримувати необмежений доступ до мережі Інтернет.

Висновок: Експертна комісія вважає, що зміст підготовки фахівців спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії» відповідає державним вимогам та Галузевим стандартам вищої освіти.

Голова експертної комісії:

 О.Т. Дейнека

4. ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Під час експертної перевірки встановлено, що навчальний процес в університеті організовано у відповідності до графіку навчального процесу.

Фахова підготовка студентів здійснюється у відповідності до системи планування навчально-виховного процесу вищих навчальних закладів.

В ході перевірки виявлено наявність навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців, яка включає такі компоненти:

- освітньо-кваліфікаційні характеристики (ОКХ) фахівців;
- освітньо-професійні програми (ОПП);
- навчальні плани, затверджені в установленому порядку;
- структурно-логічні схеми фахової підготовки;
- робочі навчальні плани;
- навчальні програми з дисциплін;
- робочі програми з дисциплін;
- наскрізну програму практичної підготовки;
- засоби діагностики якості вищої освіти;
- методичні рекомендації і тематика курсових робіт з дисциплін, з яких передбачено їх виконання;
- методична документація для організації самостійної роботи студентів, проведення семінарських та практичних занять.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми підготовки магістрів, навчального плану заявленої спеціальності складено навчальні та робочі програми з усіх дисциплін. Програми обговорюються на засіданнях кафедр та затверджуються в установленому порядку.

Складовими робочих навчальних програм є розділи, що розкривають мету та завдання відповідного навчального модуля, його зміст і структуру, методику реалізації курсу, вимоги щодо рівня компетентностей, що набуваються під час викладання дисципліни, перелік рекомендованої літератури, завдання для самостійної та індивідуальної роботи.

В університеті створено систему навчально-методичних засобів для опанування дисциплін навчального плану. Так, за всіма дисциплінами підготовлено навчально-методичні комплекси дисциплін, які містять навчальну та робочу програми, конспекти лекцій, навчальні тестові завдання, рекомендовану літературу, електронні версії підручників та навчальних посібників, розроблених професорсько-викладацьким складом університету, методичні вказівки до виконання індивідуальних завдань з дисциплін, курсових робіт.

Навчальним планом підготовки магістра передбачено проходження таких видів практики: виробнича практика, фахове стажування і переддипломна практика. Для методичного забезпечення проведення практик розроблено наскрізну програму, покликану регламентувати роботу студентів

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

та керівників практики від ВНЗ й підприємства, програми та робочі програми.

Базами проходження виробничої практики, фахового стажування та переддипломної практики є підприємства аграрної галузі всіх організаційно-правових форм. На кафедрі наявні довгострокові договори, що забезпечують можливість якісної практичної підготовки магістрів.

Атестація магістра передбачає захист дипломної роботи. Кафедрою розроблено та затверджено тематику дипломних робіт, методичні рекомендації до виконання робіт.

Кафедра постійно збільшує фонд навчально-методичних видань, які містять рекомендації щодо підготовки та проведення практичних і семінарських занять, організації самостійної роботи студентів, написання курсових та дипломних робіт.

Матеріали комплексної контрольної роботи (ККР) розроблено згідно з чинними вимогами та дозволяють об'єктивно і всебічно визначити рівень підготовки магістрів, ступінь їх придатності до самостійної виробничої та науково-дослідної діяльності. Завдання комплексних контрольних робіт складено з урахуванням комплексного підходу щодо компетентностей майбутнього фахівця.

Висновок: Експертна комісія констатує, що наявність та якість навчально-методичного забезпечення за структурою та за змістом відповідає освітньо-кваліфікаційним характеристикам магістра спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» та сучасному рівню розвитку науки; реальний стан навчально-методичного забезпечення відповідає даним, що наведені у звіті про самоаналіз.

Зміст підготовки фахівців спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» відповідає чинним вимогам. Робочі програми відповідають змісту ОКХ, ОПП та забезпечують їх конкурентоспроможність на ринку праці і є достатнім для акредитації.

5. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Навчально-виховний процес з підготовки фахівців спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії» забезпечують кафедри: менеджменту ЗЕД та євроінтеграції; економіки; кібернетики та інформатики; бухгалтерського обліку; статистики, АГД та маркетингу; менеджменту в галузях АПК; економічного контролю та аудиту; фінансів; логістики та виробничого менеджменту; адміністративного та інформаційного права.

Комісією перевірено штатний формуляр, особові справи керівного та науково-педагогічного складу, трудові книжки, плани підвищення кваліфікації. Зроблено висновок про ефективність підбору науково-педагогічних кадрів, відповідність вимог щодо кадрового забезпечення навчального процесу, відмічено результативність підвищення їх кваліфікації.

Голова експертної комісії:

 О.Г. Дейнека

На момент перевірки виявлено, що у навчальний процес за другим (магістерським) рівнем вищої освіти спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії» залучено 21 особа, з них: 9 осіб (42,9 %) – доктори наук, професори та 12 осіб (57,1 %) – кандидати наук, доценти.

Кафедра менеджменту ЗЕД та євроінтеграції СНАУ є випусковою кафедрою фахівців за спеціальністю 8.18010016 «Бізнес-адміністрування». На кафедрі працює 11 осіб, з яких 10 на постійній основі.

Завідувач випускової кафедри менеджменту ЗЕД та євроінтеграції – доктор економічних наук, професор Михайлова Л.І., працює на постійній основі в університеті з 1996 р. Тема докторської дисертації: «Формування та розвиток трудових ресурсів як складової капіталу АПК». Вчене звання – професор кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності (атестат 02ПР № 00379 від 19.10.2005 р).

Експертною комісією проаналізовано дотримання Ліцензійних умов надання освітніх послуг у сфері вищої освіти. Зокрема, встановлено, що науково-педагогічні працівники з науковими ступенями та вченими званнями забезпечують викладання 100 % лекційних годин фахових дисциплін навчального плану спеціальності.

Усі викладачі є авторами (співавторами) монографій, методичних посібників, за якими здійснюється підготовка студентів. Базова освіта, тематика захищених дисертацій, наукові та навчально-методичні публікації, а також підвищення кваліфікації за останні 5 років викладачів, що забезпечують викладання дисциплін навчального плану спеціальності, відповідають змісту навчальних дисциплін, які ними викладаються.

Професорсько-викладацький склад кафедри постійно здійснює підвищення кваліфікації, яке проходить шляхом стажування у провідних вищих навчальних закладах України, науково-дослідних інститутах, професійних організаціях. За останні п'ять років всі викладачі кафедри пройшли підвищення кваліфікації через захист дисертацій, навчання на факультеті підвищення кваліфікації, на курсах підвищення кваліфікації, участь у семінарах за різними напрямками в інших вищих навчальних закладах, стажування на підприємствах різних галузей національного господарства, участь в міжнародних конференціях, форумах, семінарах, бізнес-тренінгах.

Крім того, для підвищення комп'ютерної кваліфікації науково-педагогічних працівників кафедрою економічної кібернетики та інформаційних технологій проводиться спецкурс з освоєння викладачами спеціальних програм Excel, Mathcad, програм дистанційного навчання (MOODLE) та інших, які використовуються під час проведення практичних занять із студентами.

Науково-дослідна робота кафедри має прикладний та фундаментальний характер. Науково-педагогічний персонал кафедри працює над виконанням теми: «Розвиток менеджменту організацій в умовах господарської інтеграції та глобалізаційних викликів» (номер державної реєстрації 0114U002209). Метою

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

дослідження є поглиблення теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій розвитку ЗЕД в аграрному секторі країни; активізації інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, а також розроблення науково-методичних положень щодо вдосконалення кадрового забезпечення агропромислового виробництва; розробка пропозицій щодо посилення ділової активності в сільських регіонах та поліпшення мотиваційного механізму в аграрних підприємствах (01.01.2014 р. – 31.12.2018 р.). За результатами наукових досліджень кафедри упродовж п'яти років виконано та захищено 9 дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук і одну – на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

У 2017 році розпочато роботу над виконанням нової держбюджетної теми «Інституційне забезпечення сталого розвитку сільських територій в умовах адміністративно-територіальної реформи» (ДБТ 000322-1 №0117U004254; термін виконання - 01.01.2017-01.01.2019 рр.).

Викладачі систематично беруть участь у роботі національних та міжнародних наукових симпозіумів, конференцій та семінарів, що проводяться як в Україні, так і за її межами (Польща, Чехія, Словаччина).

Випусковою кафедрою щороку проводяться науково-практичні конференції та наукові семінари з актуальних проблем економічного розвитку в умовах глобалізації.

До наукової роботи активно залучаються студенти, які приймають активну участь в роботі студентського наукового товариства, у виконанні наукових тем, регіональних, всеукраїнських, міжнародних конференцій, конкурсах наукових робіт, олімпіадах різних рівнів тощо.

Висновок: Результати проведеної експертизи кадрового забезпечення навчально-виховного процесу свідчать, що склад науково-педагогічного потенціалу дозволяє на належному рівні здійснювати підготовку фахівців за другим (магістерським) рівнем вищої освіти спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування».

6. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Матеріально-технічне забезпечення спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» складається з матеріальної бази як загально-університетського рівня, так і рівня випускової кафедри.

Загальна площа приміщень, що використовуються в навчальному процесі, становить 50351 м², у т. ч. площа приміщень для занять становить 28829,6 м².

Наявні приміщення відповідають санітарним нормам і правилам, що забезпечує безпечні умови праці та навчання та підтверджується актами Державної служби з надзвичайних ситуацій та Управління державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства України.

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

Комп'ютерні класи та спеціалізовані лабораторії обладнані професійними персональними комп'ютерами, мультимедійними проекторами, мультимедійними дошками, телевізорами, які активно використовуються викладачами під час проведення лекцій, тренінгів і семінарів.

Бібліотека університету обслуговує студентів, професорсько-викладацький склад, аспірантів, навчально-допоміжний склад, слухачів курсів, які функціонують при університеті, студентів факультету підготовки іноземних громадян, студентів Інституту післядипломної освіти та дорадництва, а також користувачів з інших закладів освіти та організацій. Читальні зали Сумського НАУ налічують 400 посадкових місць. Фонд літератури складає 284749 примірників. У тому числі:

- наукової – 52 573; - навчальної – 127 308;
- на нетрадиційних носіях інформації – 661;
- періодичних видань – 171.

Бібліотека має автоматизовану бібліотечно-інформаційну систему – 3 АРМ, електронний пошуковий апарат (електронний каталог і електронна картотека статей) – 98 тис. записів.

Забезпечення житловою площею студентів в університеті здійснюється в 4 гуртожитках. Студенти факультету економіки і менеджменту проживають у гуртожитку № 4 по вул. Г. Кондратьєва, 160/3. Забезпеченість місцями у гуртожитку - 100%.

Заняття з фізичної культури та спорту, робота спортивних секцій проходять у власному спортивному комплексі, до складу якого входить спортивний майданчик площею 8000 м² та три спортивні зали площею 7040,0 м². У спортивному комплексі проходить навчання студентів в спортивних секціях, проводяться спортивні змагання.

Медична служба має необхідний мінімум медичного обладнання та лікарських препаратів, що задовольняє потреби студентів та викладачів у наданні першої медичної допомоги.

Висновок: Експертна комісія встановила, що матеріально-технічне, інформаційне та ресурсне забезпечення навчального процесу є достатнім для якісної підготовки фахівців спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії»

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

7. ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ І ВИКОРИСТАННЯ ВИПУСКНИКІВ

Експертна комісія провела оцінку якості підготовки фахівців спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії» шляхом аналізу підсумків екзаменів, заліків, звітної документації виконання звітів про практику, дипломних робіт.

За результатами перевірки було зроблено висновки про те, що студенти засвоїли програмний матеріал, виявили достатній рівень теоретичних знань та практичних навичок, вміють самостійно вирішувати поставлені задачі. Результати узагальнено у таблиці.

Таблиця 3

Результати виконання комплексних контрольних робіт студентами за спеціальністю 8.18010016 «Бізнес-адміністрування»

№ п/п	Дисципліна	Кількість студентів	Виконували ККР		Одержали оцінки при самоаналізі								Абсолютна успішність, %	Якість, %
					5		4		3		2			
			Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%		
Нормативні навчальні дисципліни														
1.	Економіка підприємства	6	6	100	-	-	4	66,7	2	33,3	-	-	100	66,7
2.	Стратегічне управління	6	6	100	-	-	4	66,7	2	33,3	-	-	100	66,7
3	Фінансовий менеджмент	6	6	100	-	-	3	50,0	3	50,0	-	-	100	50,0

Під час оцінки якості підготовки фахівців спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії» комісією вибірково перевірено практичну складову підготовки фахівців. Встановлено, що університет має достатню базу практичної підготовки, про що свідчать наявні діючі договори практики з підприємствами, установами, організаціями. Звіти з практики підготовлено у відповідності до програм практичної підготовки та методичних рекомендацій.

Комісія констатує актуальність тематики магістерських робіт, наявність затверджених в установленому порядку тематики та методичних рекомендацій. Під час оцінки якості підготовки фахівців спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» комісією перевірено дипломні роботи магістрів та встановлено їх високий рівень, наявність оригінальних наукових висновків і практичних рекомендацій, використання зарубіжних інформаційних джерел та застосування новітніх технологій досліджень.

Голова експертної комісії:

 О.Г. Дейнека

Висновок: Якість підготовки фахівців спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» в цілому відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, Ліцензійним умовам надання освітніх послуг у сфері вищої освіти та державним вимогам до акредитації.

8. ПЕРЕЛІК ЗАУВАЖЕНЬ (ПРИПИСІВ) КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ ТА ЗАХОДИ З ЇХ УСУНЕННЯ

Відповідно до рекомендацій, наданих експертній комісії за результатами попередньої експертизи поданих матеріалів акредитаційної справи освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії» у Сумському національному аграрному університеті безпосередньо на місці функціонування встановлено, що:

1. У бібліотеці Сумського національного аграрного університету у наявності фахові періодичні видання 2017 року, зокрема: Агробізнес України, Бухгалтерський облік і аудит, Вісник аграрної науки, Вісник Національної академії наук України, Економіка АПК. Міжнародний науково-виробничий журнал, Економіка України, Економіка. Менеджмент. Бізнес, Регіональна економіка, Теорія і практика управління соціальними системами тощо.

2. В університеті Навчальний план підготовки магістрів спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії» розроблено та затверджено рішенням Вченої ради (Протокол № 45 від 06.05.2015 року). Проте, університетом розроблено та затверджено у встановленому порядку робочий навчальний план спеціальності, в якому щотижневе навантаження студента складає 18 годин, що відповідає чинним вимогам.

Висновок: Експертна комісія констатує, що підготовка магістрів спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» галузі знань 1801 «Специфічні категорії» відповідає Ліцензійним умовам надання освітніх послуг у сфері вищої освіти та Державним вимогам до акредитації.

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

9. Загальні висновки і пропозиції

На підставі поданих матеріалів та перевірки діяльності університету на місці експертна комісія дійшла висновку, що зміст та структура підготовки фахівців спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування», кадрове, матеріально-технічне, організаційне та навчально-методичне забезпечення підготовки фахівців, якість підготовки фахівців, наукова робота в цілому відповідають встановленим державним вимогам до акредитації освітньої діяльності з підготовки фахівців за другим рівнем вищої освіти.

Експертна комісія вважає можливим акредитувати підготовку фахівців спеціальності 8.18010016 «Бізнес-адміністрування» за другим рівнем вищої освіти з ліцензованим обсягом – 30 осіб денної форми навчання.

Вважаємо, також за необхідне висловити рекомендації, які дозволять покращити якість підготовки фахівців:

– продовжити роботу з удосконалення складових навчально-методичного забезпечення фахових дисциплін шляхом видання відповідних навчальних та методичних посібників;

– продовжити роботу щодо впровадження комп'ютерних програм у навчальний процес, в т. ч. програм забезпечення дистанційного навчання;

– приділити увагу проведенню масштабних наукових заходів на базі кафедри з залученням профільних кафедр вітчизняних та закордонних університетів;

– активізувати зв'язки з провідними вітчизняними підприємствами та іноземними установами з метою підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, проходження навчально-виробничої практики студентів, керівників, залучення іноземних фахівців та керівників вітчизняних підприємств до навчального процесу.

Голова експертної комісії:

завідувач кафедри менеджменту і адміністрування Українського державного університету залізничного транспорту, доктор економічних наук, професор

О.Г. Дейнека

Член експертної комісії:

проректор з науково-педагогічної роботи Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» у формі товариства з обмеженою відповідальністю доктор економічних наук, професор

В.В. Храпкіна

З експертним висновком ознайомлений:

Ректор Сумського НАУ, д.с.-г.н., професор

В.Е. Ладика

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

Порівняльна таблиця
дотримання кадрових і технологічних вимог щодо матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти при підготовці фахівців другого рівня вищої освіти

№ з/п	Назва показника (нормативу)	Значення показника (нормативу)	Фактичне значення показника	Відхилення фактичного значення показника від нормативного
1. Загальні вимоги				
1.1.	Концепція діяльності за заявленим напрямом (спеціальністю), погоджена з Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями	+	+	-
1.2.	Заявлений ліцензований обсяг (денна форма навчання/заочна форма навчання)	30/-	6/-	-24/-
2. Кадрове забезпечення підготовки фахівців заявленої спеціальності				
2.1.	Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин соціально-гуманітарного циклу дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин)	95	-	-
	у тому числі які працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи	50	-	-
2.2.	Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин фундаментального циклу дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин) (за винятком військових навчальних дисциплін)	95	-	-
	у тому числі які працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи	50	-	-
	з них: докторів наук або професорів (при розрахунку частки докторів наук або професорів дозволяється прирівнювати двох кандидатів наук, доцентів, які мають стаж безперервної науково-педагогічної роботи в даному навчальному закладі не менше 10 років, а також є авторами (співавторами) підручників, навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України або монографій, до одного доктора наук або професора)	40, але не менше ніж 1 доктор наук або професор на 25 осіб ліцензованого обсягу	-	-

Голова експертної комісії:

 О.Г. Дейнека

№ з/п	Назва показника (нормативу)	Значення показника (нормативу)	Фактичне значення показника	Відхилення фактичного значення показника від нормативного
2.3.	Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин фахових дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин)	95	100	+5
	у тому числі які працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи	50	100,0	+50,0
	з них: докторів наук або професорів (при розрахунку частки докторів наук або професорів дозволяється порівнювати двох кандидатів наук, доцентів, які мають стаж безперервної науково-педагогічної роботи в даному навчальному закладі не менше 10 років, а також є авторами (співавторами) підручників, навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України або монографій, до одного доктора наук або професора)	40, але не менше ніж 1 доктор наук або професор на 25 осіб ліцензованого обсягу	42,9 7 осіб	+2,9
2.4.	Частка педагогічних працівників вищої категорії, які викладають лекційні години дисциплін навчального плану спеціальності та працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи (% від кількості годин для кожного циклу дисциплін навчального плану)	-	-	-
2.5.	Наявність кафедри (циклової комісії) з фундаментальної підготовки	+	-	-
2.6.	Наявність кафедри зі спеціальної (фахової) підготовки, яку очолює фахівець відповідної науково-педагогічної спеціальності:	+	+	-
	доктор наук або професор	+	+	-
	кандидат наук, доцент			
3. Матеріально-технічна база				
3.1.	Забезпеченість лабораторіями, полігонами, обладнанням, устаткуванням, необхідними для виконання навчальних програм (у % від потреби)	100	100	0
3.2.	Забезпеченість студентів гуртожитком (у % від потреби)	70	90	+20

Голова експертної комісії:

 О.Т. Дейнека

№ з/п	Назва показника (нормативу)	Значення показника (нормативу)	Фактичне значення показника	Відхилення фактичного значення показника від нормативного
3.3.	Кількість робочих комп'ютерних місць на 100 студентів (крім спеціальностей, які належать до галузей знань 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» і 0202 «Мистецтво», крім спеціальності «Дизайн»)	12	12	0
3.4.	Кількість робочих комп'ютерних місць на 100 студентів (для спеціальностей, які належать до галузей знань 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» і 0202 «Мистецтво», крім спеціальності «Дизайн»)	6	-	
3.5.	Наявність пунктів харчування	+	+	-
3.6.	Наявність спортивного залу	+	+	-
3.7.	Наявність стадіону або спортивного майданчика	+	+	-
3.8.	Наявність медичного пункту	+	+	-
4. Навчально-методичне забезпечення				
4.1.	Наявність освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця (у тому числі варіативної компоненти)	+	+	-
4.2.	Наявність освітньо-професійної програми підготовки фахівця (у тому числі варіативної компоненти)	+	+	-
4.3.	Наявність навчального плану, затвердженого в установленому порядку	+	+	-
4.4.	Наявність навчально-методичного забезпечення для кожної навчальної дисципліни навчального плану (% від потреби):			
4.4.1.	Навчальних і робочих навчальних програм дисциплін	100	100	-
4.4.2.	Планів семінарських, практичних занять, завдань для лабораторних робіт (% від потреби)	100	100	-
4.4.3.	Методичних вказівок і тематик контрольних, курсових робіт (проектів)	100	100	-
4.5.	Наявність пакетів контрольних завдань для перевірки знань з дисциплін соціально-гуманітарної, фундаментальної та фахової підготовки (% від потреби)	100	100	-
4.6.	Забезпеченість програмами всіх видів практик (% від потреби)	100	100	-

Голова експертної комісії:

 О.Г. Дейнека

№ з/п	Назва показника (нормативу)	Значення показника (нормативу)	Фактичне значення показника	Відхилення фактичного значення показника від нормативного
4.7.	Наявність методичних указівок щодо виконання дипломних робіт (проектів), державних екзаменів	+	+	-
4.8.	Дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів (у тому числі з використанням інформаційних технологій) (% від потреби)	100	100	-
4.9.	Наявність критеріїв оцінювання знань і вмінь студентів	+	+	-
5. Інформаційне забезпечення				
5.1.	Забезпеченість студентів підручниками, навчальними посібниками, наявними у власній бібліотеці (% від потреби)	100	100	-
5.2.	Співвідношення посадкових місць у власних читальних залах до загальної чисельності студентів (% від потреби)	5	5,2	+0,2
5.3.	Забезпеченість читальних залів фаховими періодичними виданнями	4	32	+28
5.4.	Можливість доступу викладачів і студентів до Інтернету як джерела інформації:			
	– наявність обладнаних лабораторій	+	+	-
	– наявність каналів доступу	+	+	-
6. Якість підготовки фахівців				
6.1	Умови забезпечення державної гарантії якості вищої освіти	100	100	-
6.1.1	Виконання навчального плану за показниками: перелік навчальних дисциплін, годин, форми контролю, %			
6.1.2	Підвищення кваліфікації викладачів постійного складу за останні 5 років, %	100	100	-
6.2.	Результати освітньої діяльності (рівень підготовки фахівців), не менше			
6.2.1.	Рівень фахової підготовки:			
	– успішно виконані контрольні роботи з дисциплін фахової підготовки, %	90	100	+10
	– якісно (на 5 і 4) виконані контрольні завдання з дисциплін фахової підготовки, %	50	61,1	+11,1

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

6.3	Чисельність викладачів постійного складу, що обслуговують спеціальність, які займаються вдосконаленням навчально-методичного забезпечення, науковими дослідженнями, підготовкою підручників та навчальних посібників, %	100	100	-
6.4	Наявність у структурі навчального закладу наукових підрозділів та результатів їх діяльності	+	+	-
6.5	Участь студентів у науковій діяльності (наукова робота на кафедрах та в лабораторіях, участь в наукових конференціях, виставках, профільних олімпіадах тощо)	+	+	-

Голова експертної комісії:

завідувач кафедри менеджменту і адміністрування Українського державного університету залізничного транспорту, доктор економічних наук, професор

О.Г. Дейнека

Член експертної комісії:

проректор з науково-педагогічної роботи Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» у формі товариства з обмеженою відповідальністю доктор економічних наук, професор

В.В. Храпкіна

З експертним висновком ознайомлений:

Ректор Сумського НАУ д.с.-г., професор

В.І. Ладика

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИМОГИ
освітньої діяльності у сфері вищої освіти зі спеціальності
8.18010016 «Бізнес-адміністрування»

Найменування показника	Норматив	Фактично	Відхилення
КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ			
1. Проведення лекцій з навчальних дисциплін науково-педагогічними (науковими) працівниками відповідної спеціальності за основним місцем роботи (мінімальний відсоток визначеної навчальним планом кількості годин):			
1) які мають науковий ступінь та/або вчене звання (до 6 вересня 2019 р. для початкового рівня з урахуванням педагогічних працівників, які мають вищу категорію)	50	100	+50
2) які мають науковий ступінь доктора наук або вчене звання професора	25	42,9	+7,1
3) які мають науковий ступінь доктора наук та вчене звання			
2. Проведення лекцій з навчальних дисциплін, що забезпечують формування професійних компетентностей, науково-педагогічними (науковими) працівниками, які є визнаними професіоналами з досвідом роботи за фахом (мінімальний відсоток визначеної навчальним планом кількості годин):			
1) дослідницької, управлінської, інноваційної або творчої роботи за фахом	-	-	
2) практичної роботи за фахом	10	25,4	+15,4
3. Наявність випускової кафедри із спеціальної (фахової) підготовки, яку очолює фахівець відповідної або спорідненої науково-педагогічної спеціальності:			
1) з науковим ступенем доктора наук та вченим званням			
2) з науковим ступенем та вченим званням			
3) з науковим ступенем або вченим званням	+	+	
4. Наявність трудових договорів (контрактів) з усіма науково-педагогічними працівниками та/або наказів про прийняття їх на роботу	+	+	

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека

Найменування показника	Норматив	Фактично	Відхилення
ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИМОГИ			
щодо матеріально-технічного забезпечення освітньої діяльності			
1. Забезпеченість приміщеннями для проведення навчальних занять та контрольних заходів (кв. метрів на одну особу для фактичного контингенту студентів та заявленого обсягу з урахуванням навчання за змінами)	2,4	34,7	+32,3
2. Забезпеченість мультимедійним обладнанням для одночасного використання в навчальних аудиторіях (мінімальний відсоток кількості аудиторій)	30	50	+20
3. Наявність соціально-побутової інфраструктури:			
1) бібліотеки, у тому числі читального залу	+	+	+
2) пунктів харчування	+	+	+
3) актового чи концертного залу	+	+	+
4) спортивного залу	+	+	+
5) стадіону та/або спортивних майданчиків	+	+	+
6) медичного пункту	+	+	+
4. Забезпеченість здобувачів вищої освіти гуртожитком (мінімальний відсоток потреби)	70	100	+30
5. Забезпеченість комп'ютерними робочими місцями, лабораторіями, полігонами, обладнанням, устаткуванням, необхідними для виконання навчальних планів	+	+	+
Щодо навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності			
1. Наявність опису освітньої програми	+	+	+
2. Наявність навчального плану та пояснювальної записки до нього	+	+	+
1. Наявність робочої програми з кожної навчальної дисципліни навчального плану	+	+	+
2. Наявність комплексу навчально-методичного забезпечення з кожної навчальної дисципліни навчального плану	+	+	+
3. Наявність програми практичної підготовки, робочих програм практик	+	+	+
4. Забезпеченість студентів навчальними матеріалами з кожної навчальної дисципліни навчального плану	+	+	+
5. Наявність методичних матеріалів для проведення атестації здобувачів	+	+	+
Щодо інформаційного забезпечення освітньої діяльності			

Голова експертної комісії:

 О.Г. Дейнека

Найменування показника	Норматив	Фактично	Відхилення
1. Забезпеченість бібліотеки вітчизняними та закордонними фаховими періодичними виданнями відповідного або спорідненого профілю, в тому числі в електронному вигляді	не менш як п'ять найменувань	8	+3
2. Наявність доступу до баз даних періодичних наукових видань англійською мовою відповідного або спорідненого профілю (допускається спільне користування базами кількома закладами освіти)	+	+	+
3. Наявність офіційного веб-сайту закладу освіти, на якому розміщена основна інформація про його діяльність (структура, ліцензії та сертифікати про акредитацію, освітня/освітньо-наукова/видавнича/атестаційна (наукових кадрів) діяльність, навчальні та наукові структурні підрозділи та їх склад, перелік навчальних дисциплін, правила прийому, контактна інформація)	+	+	+
4. Наявність електронного ресурсу закладу освіти, який містить навчально-методичні матеріали з навчальних дисциплін навчального плану, в тому числі в системі дистанційного навчання (мінімальний відсоток навчальних дисциплін)	60	100	+40

Голова експертної комісії:

завідувач кафедри менеджменту і адміністрування Українського державного університету залізничного транспорту, доктор економічних наук, професор

О.Г. Дейнека

Член експертної комісії:

проректор з науково-педагогічної роботи Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» у формі товариства з обмеженою відповідальністю доктор економічних наук, професор

В.В. Храпкіна

З експертним висновком ознайомлений:

Ректор Сумського НАУ, д.с.-г., професор

В.І. Ладика

Голова експертної комісії:

О.Г. Дейнека